

نور ك پوروى

[اون آلتىجى سنه]

نور ك اومياقلىرى مركز لىبىتى طرفىدىن نىش اولتور .

جلد ۵

خزيران ۱۹۲۷

نومرو ۳۰

لسانه ترقیبری :

تورکجه مزه دائر

احمد حکمت بک دیلزّه هاند تدقیقاتده بولونمقدن بک خوشلانبردی. تورکجه نیکینلکه ، افاده قدرته قارشى بوبوک بر ایمان بسلر ، دیلزک فقرندن بحث ایدنه نلره جوق حدتله نبردی. آشاغیده کی پارچه ، مرحومک شیمدی به قدر نشر ایدیله مش بر مقاله سندن جیقاربلس اولوب ، تورکجه نیک و سمنی و اهمیتى حقنده مرحومک قناهلرینی کوسته رمکده در .

هر هانکی بیر لسانده مرامنى فصیح افاده ایچون اول امرده اولسانده دوشونمک لازمدر . اکر تورکجه دوشونوب ، فرانسه زجه ، انگلیزجه یازمه قالدیشیره کز ، یازدیغکز بو ایکی لساندن هیچ بیرینه اویماز ؛ بیر نوع ترجمه اولور . بیر لساندن دیگر بیر دیله تمامیه صادق بیر ترجمه ممکن ده کیلدر . ایتالیانلر بحق :

Traduttore, traditore

« مترجم خائندر ، دیرلر . اجنبی بیر لساندن تورکجه به اصدق بیر ترجمه بک مشکل و بعضی کره محالدر . بو هر لسانده بویله در . بن فضولینک ، باقینک ، ندیمک اک کوزل اشعارینک فرانسه زجه به ترجمه لرینی کوردیم . بیر سیسقانک لباسی کییمش شیشمان بیر آدامه دوغمشدی .

« دیقنور هوغو ، نیک شعر لرینی ویا « شوپنهاوثر » ک فلسفه سنی اصللرندن ویا ترجمه لرندن اوقومق بیرمیدر ؟ یکی علوم و فنونه هاند تعبیرلرک مقابللرینک تورکجه مزده بولونماماسی لسانه می ویا خود اهل لسانه می هاند بیر صوچدر ؟ بو کون « آلمانجه » فن و فلسفه لسانی اولق اعتباریه دیگر آوروپا دیلارندن زنکیندر . بو لسانک ، اون آلتنجی عصر

ابتدالرينه قادار دوام ايدن فقری ايسه معلومدر . کيتمک ، يورومک معنایي افاده ايدہ جک علی العاده کلمه لردہ بيله ، اوزمانک موداسنه اويہ رق فرانسزجه کلمه لر قوللا نيرلر ، و : Alleren, Marcheren ديمزلرمیدی؟ و آلمانیاک بالجمله منورلری فرانسزجه اوکرمه نمکه مجبور ده کیلمیدیلر؟ آلمان لسانک تکاملی اون آلتنجی عصرک نصف اخیرنده (لوتر) ک ایخیل ترجمه سیله باشلامادیمی؟ آندن صوکر ا جرمن ادبی و علمی و فلسفی لسانی « غوته ، شیلر ، قانت ، شلینغ ، فیخته ، کبی ادبا و حکما سایه سنده ايله ريله مه دی می ؟

اون بشنجی عصره قادار لاتینجه و فرانسزجه نک حکمی آلتنده قالان آلمانجه حقنده وارد اولان بومطالعات ، دیگر لسانلر حتی انگلیزجه ، روسجه ، ماجارجه ایچونده واقع ده کیلمیدر ؟

عصر لرجه

اینکلیزجه : لاتینجه نک ،

روسجه : فرانسزجه و آلمانجه و قاتارجه نک ،

ماجارججه : آلمانجه و لاتینجه نک ،

عربیجه : روسجه و عبرانیجه نک ،

تأثیری آلتنده ایدیلر . حتی ایلک اموی خلیفه لری دورنده هجری ۹۵ نجی سیله ، خلیفه «ولید بن عبدالملک» زمانه قادار شامده لسان رسمی یونانجه ایدی [۱] . لسانلرک تاریخلرنده بویه وقعه لر لایعددر . دیلیمزده ، هر حس ، هر فکر ، هر دوشونجه واضحاً افاده اولونور : یازماسی بیلیمک شرطیله

بو کون ألمزده ، تورک تاریخلرینه نظراً اون بش عصردن بری تحریری بیر لسان اولق کبی مدنیت کسوه سنی کییمش اولان بیر ذیل واردر . اولسانک تحریری اولمادن کچیردیکی زمانی ده حسابه قاتار سهق ، لسانک اسکیلکی و بو قادار اسکیمک

[۱] احکام اوامر و نواهیده ولید بن عبدالملک زمانه قدر روم لسانی استعمال اولونور ایکن بو عادت کندیسی لغوایدوب او مقوله احکام امارت لسان عربی اوزره یازیلور اولدی . «اندلس تاریخی ، ضیا پاشا ، ص ۱۶»

ایچون ناصیل بیر خرائیت متاتقی حائر اولدینی تظاہر ایدہر . اک مبالغہ سز بیر حساب ایله یکیرمی ، یکیرمی بش عصر دن بری آسیا ، آوروپا و آفریقانک نہایتسز افق لری کومبورده تن ، آسیا و آوروپا دہ نماس ایله دیکی بر جوق یابانچی قوم لہ خزینہ لغاتس دن لفظ لہ اطارہ ایدن تورکجہ سز ، اولہ اہمیتسز بر دیل دکلہر . توراندہ ، ابرانہ ، ہندہ چین دہ ، آفریقادہ ، آوروپادہ حکومت ایدن و افرادی آراسندہ محمدیدن غیری ، عیسوی ، موسوی ، بودی ، براہانی ، شامانی بولونان بو عالم شمول ، فیاض قومک دیلی جوق واسعدہر .

عربی و فارسی کلمہ لری نیک صیق صیق قوللانیلماسدن طولانی دیلہزہ فقیر و سنی اسناد ایدیلہ سز . چونکہ جہاندہ صاف و مجرد بیر لسان موجود اولمادینی معلومدر .

بینہ معلومدر کہ اشیایہ و مجرداتہ طائد اولان مختلف کلمہ لری شرق تورکجہ سز دہ آنجاق بو کون بلمکہ بوزدہ اوتوزی قوللانیلمقدہ در . شیمدی بہ قادار دیگر تورک لہجہ لرندہ کی تورکجہ لغت لہ التفات ایتہ دیکنز کیبی کندی لہجہ سز دہ کی لفظ لری بیر جو غنی دہ اہمال ایتدک ، اونوتدق . بو کون رادلوفدن شیخ سلیمان افندی نک اثر بہ و « دیوان لغات الترک » . قادار مرہا نکی بیر تورکجہ لغتنامہ بہ و حقی حاصم افندی نک قاموس و برہان قاطع ترجمہ لرینہ بیر کوز کزدیریلیر سہ ، تورکجہ سز ک اشیایہ ، مجرداتہ ، فکر پاتہ طائد لغت لہ نہ مرتبہ زنکین اولدینی ایلمک باقیشدہ آکلا شیلیر .

« استقبال ایتک ، فعلتک » قارشیا مق ، قیلیغندہ بیر تورکجہ سی اولدینی حالہ ، بونک « تشیع ایتک » معناسہ تورکجہ دہ مقابلی بولونہ مازمی ؟ البتہ بولونور . حق تصادفاً بیر آذربایجانلی ایلہ کوروشور سہ کز ، اونک « تشیع ایتدیم » برندہ « اونوردیم » دیدیکنی ایشیدیر سکنز . بوتک کلمہ بی بر مثال اولارق ایراد ایتدم . بویلہ بیکلرحہ لغت بولونور . دیگر لسانلر ہب بویولدہ اسکی کلمہ لری احیا ایدہرک و عینی منشأ دہ کی باشقا لہجہ لر دن لغت لہرق و صوکرادہ لسانک بنیوی تشکیلاتہ کورہ یکی تعیر لہ ایجاد ایدہرک زنکینلہ شمشدر . اکر بیر لسان اہمال ایدیلیر سہ اونک طاری لسانہ دہ کیل ، اہل لسانہ طائددر .

شونی هیمز ایجه بیلمه لی وقانم اولمالی یزکه لسانیز «غناسر» ده کیل، «اعتناسر» در.
باقیمزلق یوزندن نیجه کلمه لری غیب اولمشدر.

تورکجه بیر «جوهر» دن یعنی امر حاضر دن، منفی و استفهام شکلری داخل اولمایه رق ماضی، مضارع، حال، استقبال، وجوبی، التزامی، صله، مشارکت، انتهایه، عطفيه، متعدی، مجهول، اسم، صفت الح فاملریله یالیکیز مثبت حالنده «بيک ایکی یوز»، «باقین و منفی و استفهام لری ده حسابیه صوقارسه ق» «اوج بیك بش یوز» ی متجاوز صیغه و کلمه تشکیله یارار بیر دیل زنکیندر. مثلا «آلق، آل، جوهرندن بو صورتله ۳۰۰۰ بو قادار شکلی باشقا بیر لساندن ایسته مک، بپوده بیر اَمکدر.

بو کون ماجارجه نك ادبیات تاریخنده میلادی اون بشنجه عصر دن قالما بیر مک مصرع، بیر عوام شرقیسی بقیه سی موجود ده کیل ایکن، او عصر ده شرق تورک لری نك، حالا یاشابان، «نسیمی، سی، «فضولی، سی وار ایدی.

میلادی آلتینجی عصر ده آوروپا جهل قارائلق لری ایچنده بو کالیر ایکن، «اورخون، نه ری وادیسنده کی تورک لری تیاترو تألیف و تحریر ایدیور لر ایدی. لسانیزک حالا موجود اولان بو آبدیه سی برلینده «فولقس موزه نوم، ک تورک شعبه سی مدیری موسیو «فون لوقوق، دن صوروب کوره بیلیمک یک ممکندر. ینه او اوآنده و او جوارده رکز ایدیلن «کول تکین، آبدیه لری کبی بر شعر و هیجان بیر خاطره سنکینی، هانکی مدنی لسانک تاریخی کوستره بیلیر؟ بو قادار صاغلام و اسکی آبدیه لره مالک اولان تورک دیلی فقیر اولاماز!

۲۶ تشرین قانی ۱۲۶

منفی اوغلی
احمد حکمت